

ENERGETIKA SOHASIDA BOSHQARUV TIZIMINI VA IMKONIYATLARDAN SAMARALI FOYDALANISHNI YAXSHILASH MUHIMLIGI TA’KIDLANDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev raisligida 27-iyul kuni yoqilg‘i-energetika tarmog‘idagi kelgusidagi ustuvor vazifalar yuzasidan videoselektor yig‘ilishi o‘tkazildi.

Davlatimiz rahbari so‘nggi o‘n yilda energetika sohasida keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilganini ta’kidladi. Sohaga xususiy sektor va xorijiy investorlarni jalb qilish uchun zarur huquqiy va tashkiliy sharoitlar yaratildi.

Natijada energetika tarmog‘iga 23 milliard dollar xorijiy investitsiya kiritildi, joylarda umumiy quvvati 9,5 gigavatt bo‘lgan elektr stansiyalari ishga tushirildi. Elektr va gaz tarmoqlari, podstansiyalar, transformatorlar hamda gaz taqsimlash qurilmalarini yangilashga 30 trillion so‘m yo‘naltirildi.

Shu bilan birga, yaratilgan imkoniyatlardan samarali foydalanish, tizimni boshqarish, joylarda talab va ijro intizomini ta‘minlash bo‘yicha jiddiy kamchiliklar saqlanib qolayotgani ko‘rsatib o‘tildi.

— Ochiq aytish kerak. Energetikada muammo mablag‘da emas, chunki qancha kerak bo‘lsa, topib beryapmiz. Muammo tizimning boshqaruvida, — dedi Prezident.

Ayrim hududlarda infratuzilma deyarli bir xil bo‘lsa-da, elektr va gaz ta‘minoti sifati keskin farq qilishi qayd etildi. Bu, avvalo, rahbarlarning talabi, nazorati va shaxsiy mas‘uliyati turlicha ekani bilan izohlandi.

Joriy yilning iyun-iyul oylarida elektr tarmoqlarida 4 mingga yaqin avariya sodir bo‘lgan. Oqibatda ayrim hududlarda aholi va tadbirkorlar 8-10 soatgacha elektrsiz qolgan. Ayni paytda ko‘plab hududlarda iste‘molning o‘shishi va infratuzilмага tushadigan yuklama oldindan hisobga olinmagan.

Tarmoqdagi elektr energiyasi yo‘qotishlari va 17,2 foizni tashkil etmoqda. O‘tgan olti oyda 4,8 milliard kilovatt-soat elektr energiyasi yo‘qotilgan.

ASKUE va ASKUG tizimlari joriy qilinganiga qaramay, yuz minglab elektr va gaz hisoblagichlari markazlashgan tizimga ma‘lumot uzatmayotgani ko‘rsatib o‘tildi. Bu iste‘molni to‘g‘ri hisobga olish, yo‘qotishlar va debitor qarzdorlikni kamaytirishga to‘sqinlik qilmoqda.

Davlatimiz rahbari energetika tizimidagi har bir rahbarning ishi, eng avvalo, odamlarning kundalik hayotida va tadbirkorlik faoliyatida sezilishi kerakligini ta’kidladi.

Tizimdagi jiddiy kamchiliklar uchun energetika vaziri va “Hududiy elektr tarmoqlari” rahbari lavozimidan ozod etildi. “Milliy elektr tarmoqlari”, “Issiqlik elektr stansiyalari”, “O‘ztransgaz” va

“Hududgazta‘minot” rahbarlariga yil yakunigacha sinov muddati belgilandi.

Energetika vazirligi, “Hududiy elektr tarmoqlari” va “O‘zenergoinspeksiya”ning yangi rahbarlari bugundan yangicha ish uslubini joriy qilishi shartligi qayd etildi.

Yig‘ilishda elektr va gaz ta‘minoti bilan bog‘liq ishlarni “tumanbay” va “mahallabay” tashkil etish bo‘yicha yangi tizim belgilab berildi. Har bir hududning aholi, tadbirkorlik subyektlari va ijtimoiy obyektlar kesimida energiya iste‘moli balansi shakllantiriladi.

Qaysi mahallada tarmoq, transformator yoki gaz taqsimlash qurilmasini yangilash zarurligi aniq belgilanadi. Avariyalarni kamaytirish, hisoblagichlarni yagona tizimga ulash, energiya yo‘qotishlari va qarzdorlikni keskin qisqartirish bo‘yicha manzilli dasturlar ishlab chiqiladi.

Bu borada Yangiyo‘l tumanida namunaviy tizim yaratish vazifasi qo‘yildi. Tumandagi 51 ta mahallada aholi va tadbirkorlarning elektr hamda gazga bo‘lgan oylik, choraklik va yillik ehtiyoji to‘liq o‘rganiladi.

Davomi 2-betda

SAMIMIY MINNATDORLIK

Tavallud kunim munosabati bilan chin dildan tabriklab, samimiy qutlovlar va ezgu tilaklarini yo‘llagan davlat va hukumat boshliqlariga, xorijiy siyosat va jamoat arboblari, ishbilarmon doiralar vakillariga, xalqaro tashkilotlar rahbarlariga, yurtimizdagi mahallalar va mehnat jamoalariga, nuroniylar, yoshlar, xotin-qizlar va tadbirkorlarga, turli kasb egalari bo‘lgan barcha vatandoshlarimizga chuqur minnatdorlik izhor etaman.

Mening sha’nimga bildirilgan bu tabrik va tilaklarni, avvalo, ko‘p millatli xalqimiz va davlatimizga yuksak hurmat va ehtirom ifodasi, Yangi O‘zbekistonning dunyo miqyosida ortib borayotgan obro‘-e’tibori va nufuzining e’tirofi sifatida qabul qilaman.

Fursatdan foydalanib, bag‘rikeng va oliyanob xalqimizga yana bir bor chin dildan o‘zinning cheksiz mehrim va hurmatimni bildiraman.

Jonajon Vatanimizda erkin va farovon, obod hayot qurishga qaratilgan islohotlarimizni qo‘llab-quvvatlab, ularda faol ishtirok etayotgan ko‘p millatli xalqimizning aql-zakovati va fidokorona mehnati bilan oldimizga qo‘ygan yuksak va sharaflı maqsadlarga albatta erishamiz deb ishonaman.

Shavkat MIRZIYOYEV,
O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti

YANGI TOSHKENTDA BARPO ETILAYOTGAN ZAMONAVIY BINOLAR KO‘ZDAN KECHIRILDI

Prezident Shavkat Mirziyoyev Yangi Toshkent shahrida olib borilayotgan qurilish ishlari bilan tanishdi.

Davlatimiz rahbari dastlab Yangi Toshkent shahrini barpo etish direksiyasida bo‘ldi. Bu yerda shaharning keng ko‘lamli maketi va raqamli xaritasi asosida qurilishlarning umumiy borishi, yirik obyektlarning o‘zaro joylashuvi hamda navbatdagi bunyodkorlik rejalari haqida axborot berildi.

Transport va muhandislik infratuzilmasini qurilishlar bilan uyg‘un rivojlantirish, yashil hududlar va jamoat makonlarini o‘zaro bog‘lash, Yangi Toshkentni poytaxtning amaldagi hududi bilan uzviy bog‘lash masalalari ko‘rib chiqildi. Barcha loyihalarni yaxlit shaharsozlik konsepsiyasi asosida, yuqori sifat va me‘moriy uyg‘unlikni ta‘minlagan holda amalga oshirish zarurligi ta’kidlandi.

Shundan so‘ng Prezident Nizomiy nomidagi O‘zbekiston milliy pedagogika universitetining Yangi Toshkentda barpo etilayotgan kampusini ko‘zdan kechirdi. Majmua Yangi Toshkent qurilishining birinchi bosqichi doirasida bunyod etilmoqda. Ayni paytda rektorat va ayrim fakultetlar binolarida yakuniy qurilish va pardozlash ishlari olib borilmoqda.

Davlatimiz rahbari binolarning ichki makonlari, o‘quv va ma‘muriy xonalarning joylashuvi, muhandislik tarmoqlari hamda hududni obodonlashtirish ishlari bilan tanishdi. Mutasaddilar qurilishning borishi, binolarni jihozlash va kampusni foydalanishga tayyorlash choralari haqida axborot berdi.

Yangi kampus tarkibida o‘quv binolari, ilmiy laboratoriyalar, axborot-resurs markazi, elektron kutubxona, talabalar turar joylari, sport va madaniyat inshootlari bo‘ladi. Bu yerda ta‘lim, ilmiy-tadqiqot va talabalar hayotini bir makonda uyg‘unlashtirgan yaxlit muhit yaratiladi.

Universitetda xalqaro ta‘lim standartlarini bosqichma-bosqich joriy etish, boshqaruv tizimini “Yangi O‘zbekiston” universiteti tajribasi asosida transformatsiya qilish rejalashtirilgan. O‘quv jarayonlarini zamonaviy raqamli platformalar orqali boshqarish ko‘zda tutilgan.

Davomi 2-betda

PUBLITSISTIK TAFAKKUR QUDRATI

Odam — kechagi noqulayliklarni qiyinchiliklarni bir zumda unutib, bugungi qulayliklarga tez ko‘nikadigan yaratiq. Bu xususiyat inson hayotiga ham, jamiyat tafakkuriga ham xos. Taniqli olim, mashhur publitsist, davlat va jamoat arbobi Quدراتilla Rafiqovning “MILLAT SHAVKATI” kitobi — fikr ahlini ana shu nuqsondan qutulib, odamlar va butun jamiyat hayotida yuz berayotgan ijobiy jihatlarni payqashga, ularning paydo bo‘lishiga sababchi shaxsiyatlar mehnatini qadrlashga chorlaydigan asar. Muallif jamiyatda kechayotgan o‘zgarishlarni maqtash, sanab o‘tish bilangina cheklanmaydi. U zohiriy voqealar ortidagi ma‘nolarni izlaydi, bir qarashda o‘zaro bog‘liq bo‘lmagan hodisalar o‘rtasidagi ichki aloqani topadi va o‘qirmanni ham shu jarayonga jalb qiladi.

Publitsist bilan voqeanavis o‘rtasida farq bor. Voqeanavis voqeani so‘zlab beradi. Publitsist esa nima uchun shunday bo‘lgani, uning ortida qanday qonuniyat turgani va u jamiyat hayotida nimani o‘zgartirayotganini anglashga harakat qiladi.

Quدراتilla Rafiqov maqolalarida ana shunday teran tahliliy nigoh yaqqol ko‘zga tashlanib

turadi. U mamlakatimiz hayotidagi o‘zgarishlar haqida yozar ekan, voqeaning tashqi manzarasi bilan kifoyalanmaydi. U har bir bunyodkorlik ortida tafakkurdagi o‘zgarish, har bir diplomatik qadam ortida tarixiy xotira, har bir yutuq ortida millatning o‘ziga bo‘lgan qat’iy ishonchini ko‘radi.

Kitob sarlavhasiga ko‘chgan “MILLAT SHAVKATI” nomli maqola ana shunday fikrlash usulining yorqin namunasi desam, aslo adashmayman.

Muallif talqinida Samarqand — millat o‘zligini namoyon etadigan ma‘naviy makon. Shaharning tarixiy maqomini tiklash —

Davomi 3-betda

Nuqtayi nazar

Davlatimiz rahbari raisligida 21-iyul kuni hudud va tarmoqlarda o‘shish sur‘atlarini ta‘minlash bo‘yicha joriy yilning birinchi yarmida erishilgan natijalar va yil yakunigacha amalga oshiriladigan ustuvor vazifalar muhokamasi yuzasidan videoselektor yig‘ilishi o‘tkazildi. Garchi yig‘ilish kun tartibidan iqtisodiy o‘shish sur‘atlari, investitsiya, eksport, energetika, banklar va hududlar faoliyati bilan bog‘liq masalalar o‘rin olgan bo‘lsa-da, muhokamalarning tub mohiyati ancha keng edi. Chunki har bir iqtisodiy ko‘rsatkich ortida inson qadriini ulug‘lash, oilalar daromadini oshirish, jamiyat farovonligini ta‘minlash, yurtdagi tinchlik va barqarorlikni mustahkamlash hamda xalqni rozi qilishdek ezgu maqsadlar turadi.

ENG ISHONCHLI MEZON — XALQ HAYOTIDA YARATILGAN NATIJA

Yig‘ilishda tahlil qilingan raqamlar iqtisodiyotda jadal harakat, izchil o‘shish va yangi imkoniyatlar shakllanayotganini yaqqol namoyon etdi. Joriy yilning birinchi yarmida iqtisodiyot 8,5 foiz o‘sdı. Sanoatda 8 foiz, xizmatlar sohasida 16,9 foiz, qurilishda 13,8 foiz, qishloq xo‘jaligida 4,7 foizli o‘shish ta‘minlandi. Investitsiya hajmi 28 milliard dollarga, eksport ko‘rsatkichi 14,4 milliard dollarga yerdı. “Fitch” va “Moody’s” xalqaro reyting agentliklari O‘zbekistonning suveren kredit reytingini bir pog‘onaga yaxshiladi.

Biroq iqtisodiy o‘shishning haqiqiy qiymati uning inson hayotida qanday

o‘zgarish yaratgani bilan belgilanadi. Raqamlar odamlar daromadida, munosib ish o‘rinlarida, tadbirkorning yengillashgan og‘irida, obod mahallada va aholining ertangi kunga ishonchida ifodasini topgandagina ko‘zlangan maqsadga xizmat qiladi. Shu ma‘noda, mazkur yig‘ilish iqtisodiy natijalar tahlili bilan birga bugungi rahbar kadrlarning tafakkuri, mas‘uliyati va berilgan imkoniyatni xalq roziligiga aylantira olish qobiliyatiga qo‘yilgan yuksak talabning ham amaliy ifodasi bo‘ldi.

Davomi 5-betda

Qozoqboy YO‘LDOSH,
Toshkent Amaliy fanlar
universiteti professori,
pedagogika fanlari doktori

Boshlanishi 1-betda

Bu samimiy fikr kitobning umumiy g‘oyasini anglab yetishda muhim ahamiyatga ega.

Qudratilla Rafiqov talqinida islohotlar insonning qadr-qimmatini, turmushi va kelajakka ishonchida namoyon bo‘lishi kerak. Shu ma’noda, kitobda Prezident obrazi nafaqat davlat rahbari, balki millat tafakkurini harakatga keltirishga intilayotgan yetakchi sifatida namoyon bo‘ladi.

“Bunyodkorlikdan tafakkur o‘zgarishi sari” maqolasi ham ana shu masala tadqiqiga bag‘ishlangan. Oddiy maishiy manzara — Prezidentimizning zamonaviy savdo-ko‘ngilochar markazga borishi jamiyatning farovonlikka munosabati, odamlarning bugun yaxshi yashash huquqi va rahbar bilan xalq o‘rtasidagi masofa haqida mulohaza yuritishga undaydi.

Muallifning fikricha, katta islohot odamlarning o‘z imkoniyati, qadri va kelajagi haqidagi tasavvurini ham yangilashi kerak. Zero, tafakkur o‘zgarmasa, jamiyatdagi boshqa islohotlar barqaror bo‘lmaydi. Bu — kitobning eng muhim falsafiy xulosalaridan biri.

“Uyg‘onayotgan arslon” maqolasi maqsadini muallif: “...ko‘zlagan manziliga intilayotgan va bu jarayonda ulkan yutuqlarga erishayotgan Millatimiz lideri Shavkat Mirziyoyevning jasorat va sadoqatga eirilgan faoliyatini haqida so‘zlash va bu kayfiyatni sizga ham ulashishdir” tarzida belgilaydi. E’tibor qiling, u axborot bermaydi, balki sog‘lom kayfiyat hosil qilib, uni o‘zgalarga-da ulashmoq istaydi.

Q. Rafiqov Prezidentimizning tinim bilmas faoliyatidagi yetakchi maqsad haqida: “...ming yillarki, ota-bobolari birga ahil-inoq yashab kelgan, ammo turli siyosiy sabablarga ko‘ra ajralib va hatto ...bir-biroviga yovga aylanishiga oziyana qolgan xalqlarimizni birlashtirish, siltab uzib olingan tarixiy tomlarlarga malham qo‘yish, bir zamonlar chuqur uyquga ketgan “arslon”ni uyg‘otish ekan...” degan to‘xtamga keladi.

Shu vaqtga qadar biron tanimagan va tan olmagan yurtimizning uyg‘onishini maqola muallifi o‘zbek sportchilarining 208 davlat vakillari qatnashgan olimpiadada 13-o‘rinni, Osiyoda 4-o‘rinni, turkiy, musulmon va MDH davlatlari orasida 1-o‘rinni egallashida, 3 o‘zbek sportchisining “ikki karra olimpiya chempioni” bo‘lgani, boks va shaxmatdagi tengsiz yutuqlarida ko‘radi. Nega shu vaqtga qadar bo‘lmagan bunday olamshumul natijalarga endilikda erishildi deb savol qo‘yadi muallif. U hodisalar zamiridagi qonuniyatlarini topadi. Shu bois, yuqorida sanalganlar shunchaki sportdagi bir yutuq emas, balki millatning har jihatdan dunyo hisoblashishi kerak bo‘lgan subyektga aylanib borayotgani natijasi deb biladi.

“Kutib ol, dunyo” maqolasida muallif o‘z to‘xtamini dangal aytadi: “Mendan Shavkat Mirziyoyevning bugungacha el-yurtimiz oldidagi eng buyuk xizmati nimadan iborat deb so‘rashsa, hech ikkilanmay, O‘zbekiston va xalqimiz sha’nini, obro‘-sini qayta joyiga qo‘yganiida deb aytal olaman”. Muallif bunga Prezidentimizning O‘zbekiston deyilsa, hamisha “Pokiston”, “Afg‘oniston” deb talmoqiraydigan dunyoga O‘zbekiston va o‘zbekni adashmaydigan darajada tanitib qo‘yganiini asos qilib ko‘rsatadi.

Q. Rafiqovning o‘zlikni anglash, identilikka erishish istiqbolning dastlabki choragida ham ko‘ngildagiday bo‘lmaganini: “...milliy kodning eng asosiy unsuri bo‘lgan til borasidagi siyosatimiz eski zamonlamikidan ko‘p farq qilgan emas” yo‘sinida izohlashi holatga sog‘lom tanqidiy qarash namunasi deyish mumkin. Qudratilla Rafiqov mustaqillikning dastlabki chorak asrida davlat tiliga munosabat jamiyat kutgan darajada o‘zgarmaganini ochiq aytadi. Rasmiy mustaqillikka erishilgan bo‘lsa-da, milliy tilning davlat, ilm-fan va xalqaro muloqotdagi mavqei to‘liq qaror topmagan edi.

Muallif Fransiya Prezidenti Emmanuel Makron nutqini o‘zbekcha so‘zlar bilan yakunlaganini alohida ma’naviy hodisa sifatida qabul qiladi. Chunki yaqin o‘tmishda maishiy munosabatlardir doirasida qolib ketishi mumkin

deb qaralgan tilga jahonning yirik davlatlaridan birining rahbari hurmat ko‘rsatmoqda.

Albatta, til obro‘si faqat xorijiy rahbarning bir necha o‘zbekcha so‘zi bilan belgilanmaydi. Uning haqiqiy mavqei davlat boshqaruvi, ilm-fan, ta’lim, texnologiya va madaniyatda qay darajada ishlashiga bog‘liq.

Ammo ramziy hodisalar ham jamiyat ruhiyatiga ta’sir qiladi. Ular odamga o‘z tilining faqat uy va bozor tili emas, dunyo bilan teng muloqot qila oladigan madaniy qudrat ekanini his ettiradi.

Rafiqov publitsistikasining kuchi shundaki, u siyosiy protokoldagi kichik bir detaldan milliy qadr-qimmat haqidagi katta xulosalarga keladi.

Chindan ham o‘zbek tilining obro‘-sini oshirish borasida Prezidentimiz misli ko‘rilmagan ishlar qildi. Tilni rivojlantirish departamenti hamda har bir tashkilotga davlat tili bo‘yicha maslahatchi lavozimining tayinlanishi tilga e’tibor borasida hech qayerda ko‘rilmagan mislsiz ish bo‘ldi. Turkiy davlatlar tashkilotiga a’zo bo‘lish, o‘rtog turk alifbosini qabul qilishga xayrixohlik o‘zligimizni namoyon etishning yorqin ko‘rinishlaridir.

Maqolada muallif davlatimiz rahbarining shu va shu kabi ishlari haqida to‘xtalgach: “Bugun jahonning bizga bo‘lgan qarashi ham, muomalasi ham o‘zgardi”, degan xulosaga keladi. Ushbu maqolada Prezidentimizga Fransiya ikki asrdan ortiq vaqt davomida olamdagi o‘ntagina kishiga berilgan “Faxriy legion” ordenining topshirilishi uning shaxsiga ko‘rsatilgan jahonshumul ehtirom ekanini alohida ta’kidlaydi.

“MILLAT SHAHKATI” kitobida Markaziy Osiyo xalqlari o‘rtasidagi munosabatlarga ham keng o‘rin berilgan. Muallif Markaziy Osiyo, qo‘shni xalqlar yaqinlashuvini tarixiy tomlarini qayta bog‘lash, sun’iy begonlashuvlarni yengish va umumiy xotirani tiklash jarayoni sifatida ko‘radi.

“Tarix sinovlaridan o‘tgan haqiqat: O‘zbek va qirg‘izni hech kim va hech qanday kuch bir-biridan ayira olmaydi” nomli maqolada o‘zbek va qirg‘iz xalqlari o‘rtasidagi azaliy do‘stlik va birodarlik rishtalari haqida so‘z

“MILLAT SHAHKATI” kitobida Markaziy Osiyo xalqlari o‘rtasidagi munosabatlarga ham keng o‘rin berilgan. Muallif Markaziy Osiyo, qo‘shni xalqlar yaqinlashuvini tarixiy tomlarini qayta bog‘lash, sun’iy begonlashuvlarni yengish va umumiy xotirani tiklash jarayoni sifatida ko‘radi.

boradi. Muallifning fikricha, o‘zbek va qirg‘iz o‘rtasida yuzaga kelgan sovuqlik, chegara muammolari va o‘zaro ishonchsizlik xalqlarning tabiiy munosabatidan kelib chiqmagan. Ular siyosiy qarorlar, yopiqlik va yechilmay kelgan muammolarni oqibatida kuchaygan.

Shavkat Mirziyoyevning qo‘shnilar bilan ochiq va samimiy muloqotni yo‘lga qo‘yishi bu muhim o‘zgartirdi. Qatnovlar tiklandi, chegara masalalari o‘z yechimini topdi, iqtisodiy va madaniy aloqalar kengaydi.

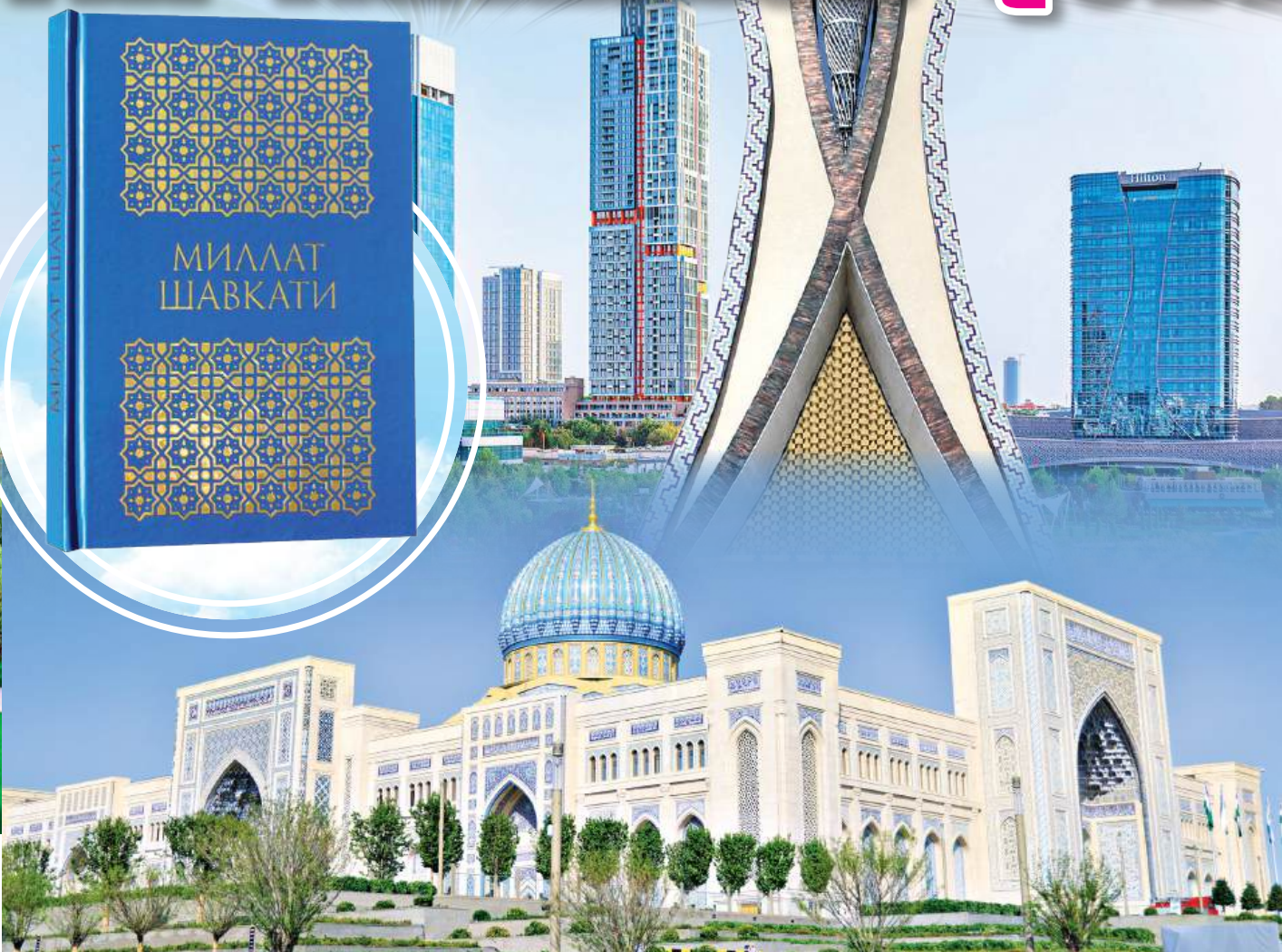
Rafiqov bu jarayonni qardosh xalqlarning bir-biriga qayta yaqinlashuvi sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, odamlar o‘rtasidagi tarixiy yaqinlik davlatlararo munosabatlar bilan mustahkamlanmasa, vaqt o‘tishi bilan zaiflashishi mumkin. Shuning uchun siyosiy rahbariyatning vazifasi mavjud yaqinlikni sun’iy to‘siqlardan himoya qilish va uni amaliy manfaatlar bilan boyitishdan iborat.

Muallifning O‘zbekiston Prezidenti aytgan “Bizga kuchli va farovon qo‘shni — Qirg‘iziston kerak” degan fikrga alohida urg‘u berishi ham bejiz emas.

Bu qarashda yangi tashqi siyosiy falsafa ko‘zga tashlanadi: qo‘shningning zaifligi kuchingini oshirmaydi. Aksincha, beqaror va qashshoq atrof-muhit har qanday davlatning taraqqiyotiga xavf soladi. Farovon qo‘shni esa xavfsiz chegara, keng bozor, ishonchli sherik va umumiy taraqqiyot imkoniyati, demak.

Shu bois, kitobdagi qo‘shnichilik mavzusi tashqi diplomatiya doirasidan chiqib, xalqlar taqdiri, tarixiy xotira va mintaqaviy kelajak masalasiga aylanadi.

Kitobdan o‘rin olgan maqolalardan biri

“Alamim bor...” deb atalgan. Maqolada muallif alam bilan shunday deydi: “...biz ham uzoq yillar afsonaviy tariximiz, madaniyatimiz, ajdodlarimiz kim-u, bu dunyoda joyimiz qayerda bo‘lganini unutdik. Dunyoning cheti, uchinchi darajali bir davlat, xalq deb qarashlariga ko‘nikdik. Va eng alamlisi, zamonaviy dunyo sahnidagi madaniy va tarixiy o‘nimim qumga singgan suvday “yo‘qolib” qoldi...”.

Muallif tarixni necha bor tahrir qilgan etnos va uning yurti ochun ahlining ko‘pchiligi yodidan chiqqanidan alami keladi. Bu hol

qo‘yilishi uning navbatdagi milliy Uyg‘onishga xizmat qilishini dalolatlashiga to‘xtalindi.

Q. Rafiqov bugun qilinayotgan ishlar bilan millatning shonli o‘tmishida amalga oshirilgan yumushlar o‘rtasida o‘xshashlik ko‘radi. Chunonchi, Toshkentda Islom sivilizatsiyasi markazining yarialishi va faoliyatida ko‘plab mamlakatlarning mutaxassislari qatnashayotgani bilan Turkistonda oldin yuz bergan Rennessanslarning xalqlar va fanlar integratsiyasi natijasida sodir bo‘lgani o‘rtasida muvoziylik mavjud. U har qanday yuksalish milliy biqiy muhitida kichik miqyosda emas, balki keng hamkorlik natijasida yuz beradigan o‘ziga xos global hodisa ekanini ta’kidlaydi. Bu xildagi qarashlarni milliy tafakkurning chuqurlashib va yangilanib borayotganidan xayrli belgidir deyish mumkin.

Kitobda olti yuzga yaqin chetga chiqib ketgan qimmatli artefaktlarning Islom markaziga qaytarilishi uning rutbasini ko‘tarishga xizmat qilishi aytiladi. Muallif bir vaqtlar o‘n ming xayriya bino qurishni orzulagan Turon hukmdori Abdullaxonning armonlari Prezident Shavkat Mirziyoyev tomonidan amalga oshirilayotgani tarixning davomiyligi belgisi ekaniga ham ishora qiladi.

“O‘zbekistondan “Yangi O‘zbekiston” gacha: YO‘QOTILGAN QALBNI IZLAB...” suhbat maqolasida muallif Olmoniyadagi “Berliner Zeitung” nashri siyosiy sharhlovchisi Tomas Fasbenderning: “O‘zbekistonni nafaqat geosiyosiy, balki sivilizatsion nuqtayi nazaridan ham qit’aning markazi deyishga asoslar bor. Menimcha, olis o‘tmishda ushbu zaminda paydo bo‘lgan ikki buyuk yuksalish — Islom uyg‘onish davri va Temuriylar renessansi

obyektiv va subyektiv sabablari o‘yga botiradi. Olim tarix borasidagi qarashlar mustaqillikning ilk choragida ham o‘zgarmaganini: “Davlat ijtimoiy-mafkuraviy sektorda xuddi ittifoq zamonlaridagidek qattiqqo‘l va yagona o‘yinchiligi”ga aylandi. Bitta farqi, u mafkurasiz edi, xolos” yo‘sinida tamomila aniq va o‘ziga xos izohlaydi. Shu tariqa mafkura borasidagi yakranglik, albatta, fikrsizlikka olib kelishi juda ishonarli yo‘sinida ko‘rsatib beriladi.

Muallif jamiyatda din, milliy o‘zlik va tarixga bo‘lgan hadiksirab qarashsovet konservativizmidan-da notavonroq holatni vujudga keltirgani, uning eng qo‘pol shakli jamiyat va millatning na turkiy, na islomiy mansublikka aloqador ekani o‘jarlarcha tan olimaganida yaqqol namoyon bo‘lganini aytadi. Na milliy va na diniy jihatdan biror etnosga yaqinlikni tan olmaslik falsafasi jamiyatni jismonan yakkalab qo‘ygani, ma’lum ma’noda zaiflashtirgani ham ochiq aytiladi. Yaqin tariximizdagi qo‘shnilarimizga qarshi olib borgan siyosatimiz bizdagi milliy davlat va millat qurish jarayonlarini ortga surib yuborgani alohida ta’kidlanadi.

Q. Rafiqov yozadi: “Afsuslanarli tomoni, bugun mintaqadagi besh davlatda tarix fanining besh xil, ba’zi o‘rinlarda bir-biriga mutlaqo teskari versiyalari o‘qitilmoqda. Holbuki, ularning o‘tmishi bir edi”. Bu xilma-xillik mintaqadagi etnoslar o‘rtasida bir-biroviga yosirab qarashga xizmat qilishi muallif tomonidan afsus bilan ko‘rsatib o‘tiladi. Muallif identilik (kimlik yoki o‘zlik) tushunchasining asosini til, madaniyat, tarix, tarixiy xotira, din tashkil qilishini ta’kidlab, bularni inkor qiladigan, mafkuraviy vakuum jamiyat uchun ham, davlat uchun ham xatarli ekaniga alohida urg‘u beradi.

Chindan ham o‘zbek tilining obro‘-sini oshirish borasida Prezidentimiz misli ko‘rilmagan ishlar qildi. Tilni rivojlantirish departamenti hamda har bir tashkilotga davlat tili bo‘yicha maslahatchi lavozimining tayinlanishi tilga e’tibor borasida hech qayerda ko‘rilmagan mislsiz ish bo‘ldi.

ulashgan madaniyat va ilm-fan nafaqat Sharq xalqlari yoki Islom olami, balki insoniyat tarixi uchun ham o‘ta muhim edi” tarzidagi haqqoniy e’tirofiga munosabat bildirish asnosida o‘zining millat tarixidan chuqur xabardorligi va buni o‘zgalar bilan bo‘lishib, harakat energiyasiga aylantirish borasidagi o‘ylari bilan o‘rtoqlashadi.

Muallifni ancha vaqt shonli tarixga ega millat nomidan boshqalar gapirgani, kimlarning bizni atrofga tanishtirgani, biz esa uzoq yillar o‘sha kuchlar oldida “churq etmay” o‘tiradigan zabonsiz kimsalarga aylanganimiz, bu holning

Biror sohada fikr va munosabat erkining yo‘qligi, ruxsat berilishiga qarab o‘ylash mumkinligi taraqqiyotga g‘oy bo‘ladi. Lekin egamanlikning dastlabki choragida maqolada aytilganidek: “... dekolonial kontekstdagi kimlik, an’analar silsilasi, o‘tmish, etnik mansublik yoki millat, milliy davlat tushunchasi va hatto tarixiy shaxslarga nisbatan qarashlarimizni ham hukmron rejim belgilab berdi. Va qanchalik g‘alati eshitilmasin, aynan shu qarashlari bilan u o‘zi inkor etayotgan sotsial mafkuraning “yo‘nalgan” muqobiliga aylandi”. Chindan shunday edi.

Maqolada Shavkat Miromonovich tomonidan qo‘shnilar o‘rtasidagi muzlarni eritish, ular bilan samimiy munosabatlarni tiklashga kirishishning samarasi o‘laroq, 2018-yilga kelib, Markaziy Osiyo davlat rahbarlarining Maslahat kengashi ish boshlagani qayd etiladi. Garchi tuzilma yarim institutsional bo‘lsa-da, uzoq yillik tanaffus va o‘zaro tushunmovchiliklardan keyingi bir-birini anglash, fikrni bir joyga jamlab olish uchun o‘ta muhim platforma vazifasini bajargani ta’kidlanadi. Muallif: “O‘zbekiston bir asrlik tarixida ilk bor o‘zining turkiy etnosga mansubligini rasman e’lon qildi”, deb yozadi iftixor bilan.

Olimning nemis jurnalisti bilan suhbatda egamanlikning dastlabki yillarida yurtimizdagi holat haqida aytgan: “...davlatning rasmiy tarzda o‘zini ifoda etadigan, egamanligini tasdiqlaydigan barcha ramzlar: bayroq, gerb, madhiya, pul, armiya, chegaralari bor, ammo ularga qo‘shimcha yana qandaydir notugallik ham borday edi. O‘zbekistonning davlat sifatida milliy “kim”ligidan bo‘lak hamma narsasi bor edi. Uning qalbi — o‘zligi yo‘q edi. ...U bir asrdan ortiq vaqt nari sug‘urib olingan qalbini qidirayotgan, uningsiz o‘zini notugul va noraso seziyotgan edi” tarzida og‘riqli, ammo haqqoniy fikrlari har qanday odamni jiddiy o‘yga tolilshga majbur qiladi. Muallif millat o‘zligini qayerdan izlashi va qanday topishi haqida juda jiddiy va g‘oyat ehtirosli fikr yuritadi. U shonli tarixga ega millatning shu tarixga munosib buguni bo‘lishi kerakligini, bugunni esa juda yaxshi va haqqoniy o‘rganilgan o‘tmish ustigagina qurish mumkinligini, yurtning shonli tarixi shunchaki xotira emas, balki bugun va kelajak qurilishi kerak bo‘lgan poydevor bo‘lishi lozimligi yangiligi” salmoqli fikrlar harorati yo‘sinida ifoda etiladi. Prezidentimiz tashkil etayotgan Yangi O‘zbekiston ekanidan millatning o‘zligini topishiga yo‘naltirilgani bilan farq qilishini ta’kidlaydi.

Kitobdagi bir maqola “Bizni ulug‘ g‘oya — vatan manfaati birlashtiradi” deb ataladi va unda mamlakat kasaba uyushmalarining rivojida Prezident Shavkat Mirziyoyevning o‘rni qayd etiladi. Muallif: “Ro‘y-rost e’tirof etish kerak, nodavlat tashkiloti bo‘lmish kasaba uyushmalarining “o‘zgarishi” O‘zbekiston rahbari sifatida ish boshlagan ilk kunlarga to‘g‘ri keladi. Prezidentimizning xalq davlat uchun emas, davlat odamlar uchun xizmat qilishi kerak degan insonparvar siyosati mamlakatimizdagi nafaqat davlat, balki jamoat tashkilotlari uchun ham o‘tli chaqirig bo‘ldi”, deb yozadi va bunday yondashuv nodavlat tashkiloti bo‘lmish kasaba uyushmalarining ravnaqiga kuchli siyosiy va huquqiy asos bo‘lganini qayd etadi. Muallif Shavkat Mirziyoyev iqtidoriga kelganga qadar bo‘lgan davlat g‘oyasi: “Davlatmi, nodavlatmi — har qanday tashkilot va muassasa borki, bitta “ustun” g‘oyaga bo‘ysundirilgandi. Bu oyog‘i loyga botib qolgan agrar sohani qulog‘idan tortish siyosati edi”, deya ochiqchasiga yozadi.

Qudratilla Rafiqovning kitobi garchi o‘ta jiddiy ijtimoiy-siyosiy va amaliy pragmatik masalalar tadqiqiga bag‘ishlangan bo‘lsa-da, juda tushunarli va hazmi oson yo‘sinida bitilgan. Bunga muallif ifoda samimiyati va tabiiyligi orqali erishgan. Muallif o‘qirman bilan yuzma-yuz turganday yozadi: “Sezib turibman, maqolaning so‘nggi qismlari sizni zeriktirdi. Ensangizni qotirgan bo‘lsa ham ajablanmayman. Ruhi, matndagi xronologik ohang sovet ...davri kayfiyatini eslatuvchi ayni yo‘nalish bugun hayotimizda favqulodda “begona”ga aylanib qolganek...”.

Bunday dangal iqrar o‘ziga ishongan yozar tomonidagina qilinadi. Negaki u keyingi o‘rinlarda o‘qirmanni o‘ziga ergashtira olishiga ishonadi. Usulb jozibasi, ifoda ravonligi, so‘zlarni o‘rinli qo‘llash mahorati kitobning o‘qishli bo‘lishiga xizmat qiladi.

Muallifning “sanoat qo‘qimi”, “desovetizatsiya”, “kunlash” (hasad qilish), “qo‘rli” (ustuvor, hurmatli), “bonitet” (yer unumdorligi), “aktorlar” (harakatdagi, faoliyatdagi), “markaz”ning qirmizi gumbazli saroylari, “buzmakor” (destruktiv), “tarix ikonasi” (tarix hashami), “multikulturalizm” (ko‘pmadaniyatlilik) singari o‘ta kam ishlatiladigan so‘zlarni o‘rinda qo‘llay bilishi uning yozqilariga betakrorlik baxsh etgan.

Meni bir o‘qirman sifatida kitob muallifning bitiklariga sarlavha qo‘yish mahorati qoyil qoldirdi. Avvalo, kitobning nomi bir necha ma’noli ekani bilan diqqatni tortadi: uni “Millatning shavkati” yoki “Millatning shavkatli o‘g‘li”, yoxud “Millatning Shavkat Mirziyoyevi” tarzida tushunish va talqin qilish mumkin. Qizig‘i, bu versiyalarning har biri ham bitik mohiyatiga to‘la mos keladi. Shuningdek, maqolalarning “Shavkat Mirziyoyev: “Men umrimni shu xalqqa tikkanman!”, “Bizni ulug‘ g‘oya — vatan manfaati birlashtiradi”, “Bunyodkorlikdan tafakkur o‘zgarishi sari”, “O‘zbekistondan “Yangi O‘zbekiston” gacha: yo‘qotilgan qalbni izlab...”, “Uyg‘onayotgan arslon”, “Kutib ol, dunyo” singari tarzda nomlanishi kishini beixtiyor o‘ziga jalb etadi.

Xullas, bu kitob o‘qirmanni jamiyatda yuz berayotgan o‘zgarishlardan xabardor qilibgina qolmay, bu o‘zgarishlar muallifi bo‘lmish Prezidentimizni unga yaqinlashtiradi, hamfikrga aylantiradi.

FERMERLAR MANFAATI VA ERKINLIGI qanday ta'minlanyapti?

Qishloq xo'jaligi

Biror sohadagi islohot haqida gap borganida, albatta, uning natijasi kutiladi. Ayniqsa, o'sha soha yillar davomida eskicha tizimda ishlagan, barcha harakatlarga qaramay, eng past ko'rsatkich qayd etilgan tarmoq bo'lsa. O'zbekiston qishloq xo'jaligi aynan shunday — shiddatli islohotlar sabab avval mehnatning samarasi deyarli ko'rinmagan eskicha tizimdan qisqa vaqtda raqamlashgan, ilm-fanga asoslangan ilg'or mexanizm shakllandi.

Yillar davomida qora terga botib, eng kam hosil oladigan, mahsulotini kimlargadir topshirishga majbur bo'ladigan dehqonlar o'rni esa bugun zamonaviy agrar tarmoq vakillari, katta yer va daromadga ega tadbirkorlar, fermerlar egalladi. Sohada ishlab chiqarish hajmi oshib, bozor mexanizmlari keng joriy etildi. Yangicha yondashuvlar natijasida mamlakatimiz qishloq xo'jaligi bosqichma-bosqich ma'muriy boshqaruvdan iqtisodiy erkinlik va raqobat muhitiga o'tmoqda. Asosiysi, fermerlar haq-huquqlari himoyasi mutlaqo yangi bosqichga ko'tarildi.

Sohadagi islohotlar samarasini xorijiy nashrlar ham e'tirof etib, bot-bot maqolalar e'lon qilayotgani boisi shunda. Xususan, Pokistonning "Diplomatic News Agency", "Islamabad Post" nashrlari, "Associated Press Of Pakistan" axborot agentligi xabarlarida O'zbekistonning qishloq xo'jaligini takomillashtirish borasidagi islohotlari haqida so'z boradi. Agentlik O'zbekistonda sohani raqamlashtirish orqali qishloq xo'jaligi yerlarini ajratishda shaffof mexanizm yo'lga qo'yilib, fermerlarga elektron shaklda auktsion orqali yerni erkin sotib olish imkoniyati yaratilgani, ular jaraqda olingan yerlarga ekinlarni mustaqil joylashtirish, yetishtirgan mahsulotlarga xaridorni mustaqil tanlash, xarajatlarni kamaytirish orqali yuqori hosil olib, daromadini oshirishi, faoliyatini birgalikda yuritish uchun kooperativlarga birlashish imkoniyatlari joriy etilganini yozdi.

Ispaniyaning "El Mundo Financiero" nashri esa "Yangi O'zbekiston qishloq xo'jaligining yangilangan tizimi fermerlar manfaatiga xizmat qilmoqda" sarlavhali maqola e'lon qildi. Unda bugun O'zbekiston fermerlariga berilayotgan imkoniyatlar, hatto ularning turli masalalarda fikr-mulohazalari va tavsiyalarini hisobga olish mexanizmi shakllantirilgani haqida so'z boradi. Ularning murojaatlari va takliflari asosida qonunchilik takomillashtirilayotgani, fermerlar bilan tizimli muloqot qilishda sun'iy intellekt joriy etilgani alohida tilga olinadi.

Mamlakatimiz qishloq xo'jaligini isloh qilish fermerlarning huquq va manfaatlarini ishonchli himoya qilishdan boshlangani

bejiz emas. Chunki ular sohaning asosiy ishtirokchilari, tarmoqni rivojlantiruvchi kuch sanaladi. Shu bois, keyingi yillarda sohadagi yangicha yondashuvlar bevosita fermerlar bilan bog'lanadi.

Bugungi fermer yerni boshqaruvchi, bozorni tushunuvchi, texnologiyadan foydalanuvchi va o'z manfaatini himoya qila oladigan zamonaviy tadbirkordir. Yangi tizimning bosh maqsadi esa bitta — fermemning daromadi, oziq-ovqat xavfsizligi va mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga qaratilgan. Bu borada aniq islohotlar kechayptiki, natijada fermerlar manfaatdorligi ham, ularning mamlakat iqtisodiyotiga qo'shayotgan hisssasi ham oshib boryapti.

Shunday islohotlarning muhimlaridan biri yer munosabatlarini takomillashtirish bo'ldi. Bu borada mutlaqo yangi tartib joriy etilib, qishloq xo'jaligi yerlarini ajratishda ochiqlik va shaffoflik ta'minlandi, elektron auktsion tizimi ishga tushirildi. Bu fermerlarga yerdan foydalanish huquqini qonuniy va kafolati asosda amalga oshirish imkonini bermog'da.

Masalan, O'zbekiston Prezidentining 2021-yil 8-iyundagi "Yer munosabatlarida tenglik va shaffoflikni ta'minlash, yerga bo'lgan huquqlarni ishonchli himoya qilish va ularni bozor aktiviga aylantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi farmoni bilan qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan faqat zaxirada turgan yerlarni hamma uchun ochiq elektron auktsion savdolar orqali erkin sotib olish imkoniyati yaratildi.

Fermerlarning ijara huquqi kafolatlari Yer kodeksi darajasida mustahkamlab, yerdan foydalanuvchining o'z arizasiga yoki sudning qaroriga asosan ijara huquqi bekor qilinishi tartibi belgilandi. Shuningdek, yerga bo'lgan ijara huquqini asossiz bekor qilishga chekllovlar o'rnatildi. Endi yerning ijara munosabatlari tomonlar kelishuvi yoki sud qarori asosida hal etiladi. Bu ham fermerning kelajakka ishonchini mustahkamlaydi.

Ikkinchi muhim islohot — yangi tizim bo'yicha fermerlarga ijaraqol olgan yeriga ekinlarni mustaqil joylashtirish huquqi berildi. Prezidentimizning tegishli farmoni bilan 2026-yil

hosildan boshlab fermer xo'jaliklari, klasterlar va boshqa qishloq xo'jaligi tashkilotlari o'z yer uchastkalarida ekinladigan ekin turlarini "Agroportal" ("Raqamli qishloq xo'jaligi" yagona integratsion platforma) orqali mustaqil ravishda joylashtiradi. Bunda davlat organlari tomonidan ekinlarni to'g'ridan to'g'ri belgilash amaliyoti bekor qilindi va ma'lumotlar raqamli platforma orqali shaffof yuritilishi belgilandi. Raqamli platformalar orqali ekinlarni joylashtirish amaliyoti inson omilini kamaytirib, qaror qabul qilish jarayonini shaffoflashtirmog'da. Bu esa bozor talabidan kelib chiqqan holda mahsulot yetishtirishga sharoit yaratyapti.

Uchinchidan, fermerlar faoliyati erkinligini ta'minlash bo'yicha yangi tizim joriy etilib, davlat buyurtmalari tizimi qisqartirildi. Ya'ni paxta va g'alla yetishtirishda erkin bozor tamoyillariga o'tib boryapmiz, bugun fermerlar xaridorni mustaqil tanlash imkoniyatiga ega.

Davlatimiz rahbarining 2021-yilda qabul qilingan tegishli qarori bilan davlat boshqaruvi organlari, shu jumladan, barcha darajadagi mahalliy hokimliklar va huquqni muhofaza qiluvchi organlarning boshqolqi don yetishtirishda agroteknik tadbirlarni o'tkazish, moddiy-texnik resurslar bilan ta'minlash, bug'doyni sotish jarayonlari, shartnomalar tuzish, xo'jaliklarni don tayyorlash va qayta ishlash bilan shug'ullanuvchi muayyan korxonalarga birlashtirish, respublika hududlari o'rtasidagi ichki tashuvlarga aralashuvi qat'iy tanqilqlangan.

"Fermer xo'jaligi to'g'risida"gi qonunga ko'ra, bugungi kunda fermerlar birja savdolari orqali shartnoma tuzish, mahsulotni erkin realizatsiya qilish va daromadni mustaqil boshqarish imkoniyatiga ega bo'lmoqda. Mahalliy amaldorlar fermerlar faoliyatiga aralashsa, ularga tahdid yoki haqorat qilsa,

Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeks asosida bazaviy hisoblash miqdorining yigirma baravaridan qirq baravarigacha miqdorda jarimaga tortiladi.

Hozir fermerlar har bir hududda faoliyat yuritayotgan klasterlarning istalgani bilan shartnoma tuzish imkoniyatiga ega. Birgina Qashqadaryo viloyatida 15 ta paxta-to'qimachilik klasteri bor. Sohadagi ushbu yangi tizim xomashyo yetishtirishdan tayyor mahsulot ishlab chiqarishgacha bo'lgan zanjnini birlashtirib, fermer xo'jaliklarining daromadini oshirishga xizmat qilmoqda. Xo'jaliklar klasterlar bilan o'zaro kelishgan xolda birja savdolarida (fyuchers, forward va spot) shartnoma tuzib faoliyat yuritaypti.

To'rtinchidan, zamonaviy texnologiyalar joriy etilishi fermerlar xarajatlarni kamaytirib,

Zafar MUSTAFOQULOV,
O'zbekiston fermerlari kengashi
raisi o'rinbosari

suvdan oqilona foydalanish sohadagi eng muhim vazifalardan biriga aylangan. Bu borada suv tejovchi texnologiyalarni qo'llash yaxshi samara beryapti. Bunday texnologiyalar narxi arzon bo'lmagani bois, davlat doimiy ravishda soha vakillarini qo'llab-quvvatlayotgani ko'rinadi. Xususan, suv tejaydigan uskunalar qiymatining 30-40 foiz qismi, sarflangan elektr energiyasi to'lovlarining 100 foizi davlat tomonidan qoplab berilishi fermerlar manfaatdorligini yanada oshirdi.

Ayni paytda yurtimizda jami 2,8 million gektar yerda, sug'oriladigan ekin maydonlarining 66 foizida suv tejovchi texnologiyalar joriy qilingan. Davlatimiz rahbarining tegishli farmon hamda qarori bilan yangicha yondashuv asosida suv hisobini yuritishni to'liq elektron shaklga o'tkazish ko'zda tutilgan. Endilikda "Suv hisobi" axborot platformasi orqali foydalanilgan suv miqdori aniq hisoblanadi va iste'molchilarga elektron tarzda ma'lum qilinadi.

Beshinchidan, kooperatsiya tizimi joriy etildi va bu ham sohadagi eng katta islohotlardan biri. Tizim fermerlarga faoliyatini birgalikda yuritish

uchun birlashish imkoniyatini yaratdi. Tizim "Qishloq xo'jaligi kooperativlari to'g'risida"gi qonun bilan tartibga solingan bo'lib, hozir mamlakatimiz qishloq xo'jaligining turli

yo'nalishida mingdan ortiq qishloq xo'jaligi kooperativi faoliyat ko'rsatmoqda.

Birgina paxtachilik yo'nalishida yurtimiz bo'yab 92 ta qishloq xo'jaligi kooperativi ochildi. O'tgan yili tashkil etilgan 72 ta kooperativ bilan 765 ta fermer xo'jaligi o'rtasida birja savdolari orqali shartnomalar tuzilib, ular tomonidan 96 ming tonna paxta xomashyosi to'g'ridan to'g'ri qishloq xo'jaligi kooperativlariga yetkazib berildi.

Kooperativlarni qo'llab-quvvatlash va huquqiy himoya qilish borasida ham aniq mexanizm ishlayapti. Davlatimiz rahbarining o'tgan yili qabul qilingan tegishli farmoni bilan O'zbekiston fermerlari kengashiga fermer, dehqon xo'jaliklari va qishloq xo'jaligi kooperativlari manfaatlarini ko'zlab sudga davlat boji to'lmasdan da'vo arizalari kiritish hamda fermer xo'jaliklari va qishloq xo'jaligi kooperativlari manfaatlarini ko'zlab sud muhokamasining istalgan bosqichida ishtirok etish, shuningdek, da'vo arizalari bilan bir qatorda apellyatsiya, kassatsiya, taftish tartibida shikoyatlar, arizalar taqdim etish huquqi berildi.

Ayni tizim sabab bugunga qadar fermerlarning 8,4 milliard so'm mablag'i tejab qolindi. Davlat tomonidan fermerlarning huquqiy himoyasini ta'minlovchi bunday amaliyot dunyoning birorta davlati tajribasida kuzatilmaydi.

Oltinchidan, fermerlar qishloq xo'jaligidagi islohotlar bo'yicha siyosiy munozaralarga jalb qilinib, fikr-mulohazalari va tavsiyalarini hisobga olish mexanizmi joriy etildi. Qabul qilish jarayonlarida fermerlarning ishtiroki kuchaytirildi. Raqamli muloqotlar, jamoatchilik muhokamalar va ochiq platformalar orqali fermerlar taklif va tashabbuslar bildirmog'da. O'zbekiston fermerlari kengashining "Fermer minbari" telegram guruhi orqali ochiq muloqot tizimi yo'lga qo'yilgan.

Bularning hamda qonunchilik va sohaviy qarorlarni hayotga yaqinlashtirishga xizmat qilaypti. Jumladan, birgina Tadbirkorlar va ishblarmonlar harakati — O'zbekiston Liberal-demokratik partiyasidan 167 fermer deputat sifatida saylanib, qonunchilikni takomillashtirishda faol ishtirok etmoqda.

Joriy yilda mutasaddi tashkilotlar bilan hamkorlikda Qashqadaryo, Surxondaryo, Jizzax va Buxoro viloyatlarida fermerlar bilan jonli uchrashuvlar o'tkazilib, fikr va takliflari tinglandi. Muloqotlarda jami 156 ta taklif kelib tushgan bo'lib, ayni paytda ularning yechimi bo'yicha normativ hujjatlar loyihasi ishlab chiqilmoqda. Qolaversa, ijtimoiy tarmoqlar orqali doimiy ravishda murojaatlar qabul qilinib, amaliy yechimlarni berilyapti.

Shuningdek, fermerlar faoliyatiga ko'maklashish va qulay sharoit yaratish maqsadida sun'iy intellekt asosida ishlovchi

va fermerlarga tezkor maslahatlar beruvchi "Fermer AI" telegram boti ishlab chiqildi. Bu orqali sohada raqamli texnologiyalardan foydalanish yangi bosqichga o'tmoqda.

Tasavvur qiling, toshkentlik Aziz aka otasidan meros qolgan uyni sotmoqchi. Biroq mulkka oid hujjatlar qachon rasmiylashtirilgani yoki soliq imtiyozlari muddati qachondan boshlanganini aniqlash uchun bir necha idoraga murojaat qilishga majbur. Yoki buxorolik Dilnoza opa o'z nomiga qaysi telefon raqami va bank kartasi biriktirilganini aniq bilmaydi. Natijada begona raqamlar yoki ma'lumotlardan foydalanish bilan bog'liq xavotirlar tug'iladi. Yoxud kechki payt yot raqamdan kelgan "chegirma" haqidagi yana bir reklama xabari nafaqat tinchlikni buzadi, balki shaxsiy ma'lumotlar qayerdan tarqalgani haqida ham o'ylantirib qo'yadi.

Qulaylik

Bunday holatlar ko'pchilik uchun tanish. Ularning umumiy sababi esa bir xil: shaxsiy ma'lumotlarda oid axborot turli davlat organlari va tashkilotlarda tarqoq holda saqlanadi, fuqaro esa ular ustidan to'liq va qulay nazorat qilish imkoniyatiga ega emas.

Biroq bu kabi muammolar asta-sekin o'timishga aylanmoqda. Prezidentimizning 2026-yil 15-iyuldagi "Aholiga ko'rsatilayotgan davlat xizmatlarini takomillashtirish hamda fuqarolar uchun qo'shimcha qulayliklar yaratish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori fuqarolar har kuni duch keladigan, kichikdek ko'rinsada, hayot sifatini pasaytiruvchi ana shunday

muammolarga zamonaviy va tizimli yechim yaratadi.

Ko'pchilikka tanish holat: ota-onadan meros qolgan uy-joyni o'z nomiga rasmiylashtirishni ish, oila tashvishlari yoki boshqa sabablar tufayli bir-ikki oyga kechiktirib qo'yamiz. Ilgari bunday holat jarima qo'llanilishiga sabab bo'lardi. Endi esa 2027-yil 1-yanvardan boshlab tartib o'zgaradi. Agar meros mulki o'z vaqtida rasmiylashtirilmasa, jarima emas, balki kechiktirilgan kunlar soniga mutanosib ravishda davlat boji undiriladi. Mazkur o'zgarishning mohiyati shundaki, davlat fuqaroni jazolashga emas, balki hayotda uchrab turadigan obyektiv

KUTILMAGAN REKLAMA QO'NG'IROQLARI CHEKLANADI

holatlarni inobatga olgan holda adolatli va qulay huquqiy tartibni ta'minlashga ustuvor ahamiyat qaratmoqda.

Yana bir jihat. Uyni meros yoki yaqin qarindoshdan hadya tariqasida olgan bo'lsangiz, uni sotishda soliqdan ozod bo'lish muddati endi uy sizning nomingizga davlat ro'yxatidan o'tgan kundan boshlab hisoblanadi. Ilgari bu borada noaniqlik ko'p edi, odamlar notarius va soliq idorasi orasida tushuntirish izlab yurardi.

Ba'zan oila bankdan kredit olish uchun uyni garovga qo'yadi, lekin shu uyd yashashda davom etadi. Ammo rasmiy ro'yxatdan o'tishda muammo chiqardi — garovga oluvchining roziligi kerak bo'lardi. Endi bu qoida ham yumshatildi. Inson shu uyd yashash joyi bo'yicha ro'yxatdan o'tishi mumkin, faqat zarur bo'lganda undan chiqarilishiga oldindan rozi bo'lishi kerak, xolos. Oddiy qilib aytganda, kredit olgan oila endi uy-joy hujjatlari tufayli ikkilanib qolmaydi.

2026-yil 1-oktyabrdan boshlab Yagona interaktiv davlat xizmatlari portalida (YIDXP) yana bir qulay elektron xizmat ishga tushiriladi. Endi fuqarolar uydan chiqmagan holda, oddiy smartfon orqali o'z nomidagi ko'chmas mulk yoki avtotransport vositasiga garov (taqiq) qo'yish yoki uni bekor qilish bo'yicha murojaat yuborishi mumkin bo'ladi. Eng muhimi, buning uchun bankka yoki notarial idoraga borish talab etilmaydi. Shaxsni Face-ID texnologiyasi orqali tasdiqlashning o'zi kifoya qiladi. Shuningdek, kim sizning nomingizdan foydalanib, telefon raqami yoki bank kartasi ochganini ham portal orqali ko'rsa bo'ladi. Bugun, afsuski, birovning

nomidan alday raqam ochib, shu orqali firibgarlik qilish hollari uchrab turadi. Endi fuqaroning o'zi buni nazorat qila oladi.

Yana bir muhim yangilik. Notarial harakatlar haqida fuqarolarni tezkor xabarot qilish tizimi joriy etiladi. Endi notariusda sizga daxldor hujjat rasmiylashtirilsa, masalan, nomingizdan ishonchoma tasdiqlansa, bu haqda YIDXP orqali darhol xabarnoma olasiz. Bu esa fuqaroga har qanday shubhali yoki ruxsatsiz amalga oshirilgan harakatlarni o'z vaqtida xabarot berish va zarur hujjatlari choralarini ko'rish imkonini beradi. Natijada mulkiy huquqlarni himoya qilish kuchayadi, firibgarlik va boshqa noqonuniy harakatlarning oldini olish imkoniyatlari kengayadi.

Ayrim kishilar davlat xizmati uchun to'lov qilayotganda vositachi tizimlarga qo'shimcha foiz to'lab qo'yganini sezmay ham qoladi. 2026-yil 1-sentyabrghacha YIDXP orqali virtual to'lov kartasi ochish, unga bank kartangizdan pul o'tkazish va davlat xizmati uchun to'g'ridan to'g'ri shu karta orqali to'lov qilish imkoniyati yaratiladi. Yana hech qanday vositachilik yig'imisiz. Agar xizmat chekkitirilsa yoki asossiz rad etilsa, pulingiz avtomatik ravishda o'zingizga qaytadi. Ortiqcha yozishma, arizalar endi kerak emas.

Voyaga yetmagan bolalar o'z huquqini himoyalash uchun sudga murojaat qilsa, ular davlat bojidin butunlay ozod etiladi.

Ko'pchilik bunday muammoga duch kelgan, ya'ni bir hujjatda ism-sharif bir xil yozilgan bo'lsa, boshqa hujjatda bir-ikki harf farq qilib qoladi. Natijada oddiy ma'lumotlar tafovuti ham turli idoralarga murojaat qilish, ma'lumotnomalar yig'ish va vaqt sarflashga olib keladi. Familiya yoki ism rasman o'zgargan taqdirda bu ma'lumotni barcha idoralarga o'zingiz borib yetkazishingiz kerak edi. 2026-yil 1-oktyabrdan boshlab buning keragi qolmaydi. Adliya organi ma'lumotni o'zgartirganda, bu xabar "elektron hukumat" tizimi orqali avtomatik tarzda boshqa davlat idoralarga ham boradi, ularning o'zi hujjatlarni yangilaydi. Sizga esa YIDXP orqali oddiy xabarnoma keladi: "Ma'lumotlaringiz yangilandi. Hujjatingizni yangilashingiz zarur". Shu orqali hujjatlardagi ma'lumotlar bir xil saqlanadi va keyinchalik ortiqcha ovoragarchiliklarning oldi olinadi.

Tunda noma'lum raqamdan keladigan qo'ng'iroqlar, "chegirma" yoki "yutuq" haqidagi

kutilmagan xabarlar ko'pchilikning joniga tekkani. 2026-yil 1-noyabrdan boshlab bunday tartib o'zgaradi. Tovar yoki xizmatni reklama qilish maqsadida telefon, SMS yoki elektron aloqa vositalari orqali murojaat qilishdan oldin reklama tarqatuvchi shaxs fuqaroning yozma yoki elektron shakldagi oldindan berilgan roziligini olishi shart. Qoida oddiy: rozilik bo'lmasa, reklama ham bo'lmaydi. Bu esa fuqarolarni kutilmagan reklama qo'ng'iroqlari va xabarlaridan ishonchliroq himoya qiladi.

Bundan tashqari, soat 18:00 dan ertasi kuni soat 09:00 gacha umuman telefon orqali reklama qo'ng'iroq va xabarnomalarni tarqatish taqiqlanadi. Oddiy qilib aytganda, kechki ovqat paytida yoki uxlash oldindan ortiqcha "reklama" qo'ng'iroqlari endi sizni bezovta qilmaydi.

Xulosa qilib aytganda, mazkur qarorda insonning kundalik hayotida tez-tez uchraydigan, maydadek tuyulsa-da, ko'p vaqt va asab talab qiladigan muammolarga aniq yechimlar nazarda tutilgan. Merosni rasmiylashtirishdagi kechikishlar, mulkka qo'yilgan taqiqlar haqida o'z vaqtida xabardor bo'lmaslik, shaxsiy ma'lumotlar bilan bog'liq noaniqliklar, kutilmagan reklama qo'ng'iroqlari va xabarlarining har biri bo'yicha aniq huquqiy mexanizm va amalga oshirish muddati belgilandi.

Eng muhimi, bu qaror davlat xizmatlarini fuqaro uchun yanada sodda, tezkor va qulay qilishga qaratilgan. Chunki odamlar davlat islohotlarini, avvalo, qonun matni orqali emas, balki kundalik hayotda yaratadigan amaliy qulayliklar orqali his qiladi.

Aziz aka endi merosni osonroq rasmiylashtiradi. Dilnoza opa o'z nomidagi kartalarni nazorat qiladi. Kechki soat to'g'izidagi ortiqcha qo'ng'iroq esa, umid qilamizki, tobora kamayib boradi.

Oybek QO'SHBOQOV,
Parlament tadqiqotlari instituti
bo'lim boshlig'i,
iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa
doktori

Boshlanishi 1-betda

Qayd etilgan o‘shish ko‘rsatkichlari ahamiyatini dunyo iqtisodiyotida noaniqliklar ortib, tashqi bozorlarda raqobat va savdo yo‘llaridagi chekllovlar kuchayib borayotgani yanada oshiradi. Shunday murakkab sharoitda iqtisodiyotning 8,5 foiz o‘shishi, investitsiya va eksport ko‘payishi, shubhasiz, salmoqli natijadir. Biroq davlatimiz rahbari erishilgan yutuqlarni qayd etish bilan cheklanmadi. Chunki aholisi 40 millionga yaqinlashayotgan yurtimizda odamlarning daromadi va turmush sifatini oshirish, har bir oilaga iqtisodiy o‘shish samarasini yetkazish uchun 9-10 foizli o‘shish sur‘ati zarur.

Masalaning iqtisodiy ildizi boshqaruv tafakkuri, mas‘uliyat madaniyati va rahbarning o‘z vazifasiga bo‘lgan munosabatiga borib taqaladi. Chunki resurs natijaning zarur sharti, xolos. Uning o‘zi o‘zgarish yaratmaydi. Mablag‘ni harakatga keltiradigan, vakolati tashabbusga, imkoniyatni loyihaga, loyihani inson manfaatiga aylantiradigan kuch rahbarning tafakkuri, bilimi, irodasi va ichki mas‘uliyatidir.

So‘nggi yillarda rahbarlarga ishlash uchun ilgari tasavvur qilish qiyin bo‘lgan darajada imkoniyatlar yaratildi. Mahalliy byudjetlar manbalari kengaytirildi, hokimlarga yer, mulk, investitsiya va infratuzilma masalalarida qo‘shimcha vakolatlar berildi. Banklar mahallalarga birlashtirildi, oliyaviy tadbirkorlik va mikroloyihalar uchun trillionlab so‘m resurs

Bu — resurs paradoksi. Aslida, imkoniyat kengaygani sari natija shunga mutanosib ortishi kerak. Lekin ichki mas‘uliyat yetarlicha kuchaymasa, resurs tashabbus manbaiga emas, ma‘muriy xotirjamlik vositasiga aylanib qolishi mumkin. Shu sababdan vakolatning ko‘lami bilan javobgarlikning og‘irligi doimo birga o‘shishi lozim.

Resursni natijaga olib boruvchi kanjirda kamida beshta halqa bor: vakolat, kompetensiya, tashabbus, muvofiqlashtirish va hisobdorlik.

katta kapitali, shubhasiz, tajribadir. Ammo u muntazam yangilanib turmasa, vaqt o‘tishi bilan ustunlikdan inersiyaga aylanib boradi. Shu sababli aksariyat holatlarda rahbarlar avvalgi hududda samara bergan usul, jamoani tuzish shakli yoki iqtisodiy ssenariyni yangi hududda ham aynan takrorlashga moyil bo‘ladi. U o‘zi yaxshi bilgan yo‘ldan yurishni ishonchli deb hisoblaydi. Lekin har bir hududning iqtisodiy genetikasi, demografik tarkibi, mehnat an‘analari, tadbirkorlik ruhi, ijtimoiy kayfiyati

Xalqimiz rahbarlardan katta natijalar kutmoqda. Bu kutish mamlakatning o‘shib borayotgan salohiyati va odamlarning ertangi kunga ishonchi bilan bevosita bog‘liqdir.

zarur. Ayrim rahbarlar natijaga intilishdan ko‘ra xato qilmaslikni ko‘proq o‘ylaydi. Tez o‘zgarayotgan sharoitda esa mutlaqo xavfsiz qaror qabul qilib bo‘lmaydi. Ko‘rsatilayotgan tashabbus muayyan darajada tavakkalchilikni, tahlil va shaxsiy javobgarlikni talab qiladi. Agar rahbar har bir noan‘anaviy qaror uchun jazolanishdan qo‘rqsa, u ishonchli yo‘l sifatida ko‘rsatma kutishni tanlaydi. Agar nazorat zaif bo‘lsa, u xotirjamlikka berilishi mumkin. Demak, zamonaviy kadrlar siyosatida qat‘iy hisobdorlik bilan oqilona tashabbusni himoya qilish o‘rtasida muvozanat zarur bo‘ladi.

Rahbarlikdagi asosiy xavf tajribasizlikning o‘zi bilan cheklanmaydi. Yangilanmay qolgan va ishga solinmagan tajriba ham katta xavf tug‘dirishi mumkin. Shuning uchun xotirasi kuchli, idrok etish qobiliyati shakllangan, tasavvuri keng, o‘zini yangilaydigan va kelajakni oldindan ko‘ra oladigan yetakchilar kerak.

Rahbarlik, avvalo, lavozim, vakolat va ma‘muriy ta‘sir vositalarida ko‘rinadi. Ammo tub mohiyat uning ma‘naviy xususiyatiga ega ekanidadir. Chunki rahbar har kuni odamlar taqdiri, davlat resursi va jamiyat ishonchi bilan bog‘liq qarorlar qabul qiladi. Uning bir qarori yuzlab tadbirkorning yo‘lini ochishi yoki bir beparvoligi minglab odamlar imkoniyatini cheklashi mumkin. Shu sababli rahbarlikni faqat kasbiy vazifalar yig‘indisi deb qabul qilish uning ijtimoiy va axloqiy mazmunini toraytiradi.

Rahbarlikning ma‘naviy ildizi burchni martaba, xalq manfaatini shaxsiy xotirjamlik, haqiqatni chiroyli hisobotdan ustun qo‘ya bilishda namoyon bo‘ladi.

berilmaydi. Vazir ham, hokim ham, bankir ham, mahalla raisi ham vakolati doirasida aholi manfaatini uchun birdek javobgardir. Davlat boshqaruvining ma‘naviy adolati ham shunda: yuqori lavozim kattaroq imtiyozdan oldin kattaroq majburiyatni anglatadi.

Shu nuqtayi nazardan qaraganda, 17 hokimning faoliyatiga baho berish, bank hamda mahalla uyushmalari rahbarlari uchun uch oylik amaliy attestatsiya belgilanishi jazo kompaniyasi

Furqat JO‘RAQULOV, siyosiy fanlar doktori, professor

ajratildi. Mahalla raisi hududning iqtisodiy va ijtimoiy buyurtmachisidek ishlashi uchun yangi mexanizmlar joriy etildi. Vazirlik va idoralarga soha rivoji uchun moliyaviy, tashkiliy va huquqiy vositalar taqdim qilindi.

Shunday sharoitda oqshasni mablag‘ kamligi, vakolat cheklangani yoki huquqiy asos yetarli bo‘lmagani bilan izohlash toбора qiyinlashmoqda. Bugun masalaning markazi boshqa joyga ko‘chdi: berilgan imkoniyatdan kim qanday foydalanaypti, kim yangi zaxira topyapti, kim tizim yaratyapti, kim esa hamon yuqoridan navbatdagi topshiriqni kutaypti?

Davlatimiz rahbari yig‘ilishda so‘zga chiqadigan mutasaddilar hisobot bilan cheklanmay, qanday yangi zaxiralarni topgani, ularni ishga solish uchun qanday tizim tashkil etayotgani va yil yakunigacha qanday natijaga erishishini aniq tushuntirishi zarurligini ta‘kidladi. Global vaziyat tez o‘zgarayotgan hozirgi sharoitda har bir rahbar qo‘shimcha ssenariylar bilan ishlashi shartligi ko‘rsatib o‘tildi.

Bu talab zamonaviy rahbarlikning yangi mazmunini belgilaydi. Kechagi boshqaruv modelida rahbardan, asosan, berilgan topshiriqni bajarish, ajratilgan mablag‘ni o‘zlashtirish va belgilangan muddatda hisobot taqdim etish kutilgan bo‘lsa, bugun u hudud yoki tarmoqning yashirin imkoniyatlarini o‘zi topishi, muammoni oldindan ko‘rishi, manbalarni birlashtirishi va kutilmagan vaziyat uchun muqobil yechim tayyorlashi lozim.

Ya‘ni rahbar tayyor vafaniging ijrochisidan o‘zgarishning muallifiga aylanishi kerak. U yuqoriga muammoni ko‘tarib chiqish bilan cheklanmay, uning sababi, yechimi, zarur resursi va kutilgan natijasini ham taklif qilishi dardor. Shu nuqtayi nazardan, 21-iyul kuni Prezidentimiz raisligida bo‘lib o‘tgan yig‘ilishda iqtisodiy ko‘rsatkichlar tahlilidan tashqari mamlakat boshqaruv korpusining tafakkuri va amaliy qobiliyatiga jiddiy siyosiy savol qo‘yildi.

Bugun O‘zbekistonda institutsional o‘zgarishlar juda tez va faol kechmoqda. Qonunlar, tuzilmalar, moliyaviy mexanizmlar va boshqaruv vakolatlari yangilanyapti. Biroq ayrim rahbarlarning ichki ishlash dasturi hamuz avvalgi ma‘muriy muhit ta‘sirida qolayotir. Boshqaruv arxitekturasini yangilandi, ammo unda faoliyat yuritayotgan har bir insonning tafakkuri bir xil sur‘atda o‘zgarib ulgurmayotgani ham haqiqat.

Bu yerda islohot sur‘ati bilan inson tafakkuri inersiyasi o‘rtasidagi tafovut paydo bo‘ladi. Chunki yangi institutlar tashabbus, mustaqil qaror va gorizontal hamkorlikni talab qiladi. Eski ijrochilik ko‘nikmasi esa yuqoridan ko‘rsatma kutish, tavakkalchilikdan qochish, vakolati boshqa idora bilan bo‘lishish va hisobotni xavfsiz shaklda tayyorlashga moyil. Natijada shaklan yangi tizim ba‘zan mazmunan eski usulda ishlashda davom etadi.

Yana bir masala, mablag‘ ko‘payishi ham natijani avtomatik ravishda oshirmaydi yoki ko‘paytmaydi. Agar mas‘uliyat va tashabbus resurs bilan birga o‘smasa, qulay sharoit ayrim rahbarlarda “boshqaruv komforti”ni shakllantirishi mumkin. Bunday holatda u yangi manba qidirishga ehtiyj sezmaydi, chunki mablag‘ tayyor va aksariyat holatda rahbarlar yangi tizim yaratishga shoshilmaydi, chunki ko‘rsatma kelishiga o‘rgangan, oqilona tavakkal qilmaydi, chunki xatosiz hisobotni qiyin natijadan ko‘ra xavfsizroq deb biladi.

Agar ulardan biri ishlamasa, katta mablag‘ sarflanishi, rejarlar tasdiqlanishi va tadbirlar o‘tkazilishi mumkin, ammo odamlarning hayotida kutilgan o‘zgarish yuz bermaydi. Shuning uchun natijadorlik madaniyati berilgan imkoniyatni inson hayotidagi aniq o‘zgarishga aylantirishni shaxsiy burch deb bilish va natija uchun davlat hamda xalq oldida javob berishga ichki tayyorlikni anglatadi.

Prezidentimizning “har bir vazir va hokimning ishi odamlarning yashash

va odamlar bilan ishlash uslubi o‘ziga xos bo‘lishini unutmashlik dardor.

Deiylk, bir tumanda ish bergan sanoat modeli boshqa joyda xomashyo, logistika yoki kadrlarning hudud xususiyatiga mos ravishda shakllangan kompetensiyasi sabab samarasiz bo‘lishi mumkin. Yoki bir hududda aholini harakatga keltirgan mulqot usuli boshqa joyda ishonch uyg‘otmasligi, natija ko‘rsatmasligi hech gap emas. Avvalgi jamoada natija bergan qattiq ma‘muriy talab

“

O‘zbekistonda rahbarlik maqomi tubdan o‘zgardi. U endi ma‘muriy mavqe, tayyor resurs yoki avvalgi xizmatlar bilan mustahkamlanmaydi. Uning haqiqiy tayanchi o‘zgarish yaratish qobiliyati, xalqqa xizmat qilish madaniyati va aniq natijadadir. Endi rahbardan yana resurs so‘rashdan oldin berilgan imkoniyatning xalq hayotidagi samarasini ko‘rsatish talab etiladi.

madaniyatida sezilmasa, tadbirkorlarning og‘irini yengil qilmasa, bunday natija faqat “qog‘ozdagi raqam” bo‘lib qoladi”, degan talabi aynan shu chegarani belgilab beradi. Endi sarflangan mablag‘, o‘tkazilgan yig‘ilish va yuborilgan topshiriq faoliyatning yakuniy bahosi bo‘la olmasligini Prezidentimiz qat‘iy ta‘kidlar ekan, natija ishli bo‘lgan fuqaro, daromadi oshgan oila, muammosi yengillashgan tadbirkor, ishga tushgan uskuna, eksportga chiqqan korxona, kamaygan yo‘qotish va obood bo‘lgan mahallada ko‘rinishini aniq qayd etdi.

Yig‘ilishda qishloq xo‘jaligini ro‘yxatga olishda aniqlangan tafovut “qog‘ozdagi raqam” bilan hayotdagi holat o‘rtasidagi uzilish qanday oqibatlariga olib kelishi ham ko‘rsatib o‘tildi. Real ma‘lumot yo‘q joyda to‘g‘ri prognoz bo‘lmagligi, prognozsi resurs manzilli taqsimlanmasligi, noto‘g‘ri balans esa narx, import, oziq-ovqat xavfsizligi va aholi daromadigacha ta‘sir qilishi aytiladi. Demak, haqiqatni bezamasdan ko‘rish ham rahbarlik ma‘naviyatining bir qismi. Chunki vijdonli boshqaruv, avvalo, haqiqiy holatni tan olishdan boshlanadi.

Yig‘ilishda sanoat va eksport ko‘rsatkichlari pasaygan tuman va shaharlar tanqid qilinib, Bosh vazirga 17 hokimning lavozimiga loyiqqligini ko‘rib chiqish topshirildi. Bu hokimlar orasida katta boshqaruv tajribasiga ega, avval ham turli hududlar va tizimlarda rahbar sifatida ishlaganlar bor. Tabiiy savol tug‘iladi: tajribali hokim qayerda xato qilyapti? Nega avvalgi hududda natija ko‘rsatgan hokim yangi joyda kutilgan sur‘atni ta‘minlay olmayapti?

Albatta, bu yerda har bir hokimning psixologik holati, borgan hududi va sababi alohida o‘rganilishi lozim. Ularning barchasiga bitta tashxis qo‘yish adolatdan bo‘lmaydi. Biroq bu vaziyatda zamonaviy boshqaruv uchun umumiy bo‘lgan bir qonuniyat ko‘rinmoqda, ya‘ni kechagi muvaffaqiyat ertangi natijani o‘z-o‘zidan kafolatlamaydi.

Bugungi kunda zamonaviy rahbarning eng

yangi jamoada tashabbusni so‘ndirishi ehtimoli yuqori bo‘ladi. Bunga bugungi kunda ayrim hududlardagi rahbarlar almashinuvi va ularning natijadorlik ko‘rsatkichlari misol bo‘la oladi. Shu bois, rahbar yangi hududga tayyor reitsept ko‘tarib borishdan ko‘ra, avvalo, uning ichki tabiatini anglab kirib borsa, adaptatsiyalashuv oson kechadi va samaradorlik ko‘rsatkichlari yo‘qolmaydi.

Bu holatni “muvaffaqiyat formulasi tuzog‘i” deb atash mumkin. Afsuski, rahbar avvalgi yutug‘ini ta‘minlab bergan usulga haddan tashqari ishonib yuborishi natijasida yangi voqeilik undan boshqa yondashuv talab qilayotganini kech anglaydi. Natijada tajriba fikrlashni kengaytirish o‘rniga tanlov doirasini toraytiradi.

Sharq rahbarshunosligida haqiqiy tajriba tayyor qoliplar to‘plamidan ancha keng tushuncha ekani, hamisha ham nazariy savija va malaka talablari kutilgan natijani beravermasligini ko‘rishimiz mumkin. Rahbar vaziyatni qiyoslashi, avvalgi xatolardan xulosa chiqarishi, yangi ma‘lumot asosida qarashlarni qayta ko‘rib chiqishi va kerak bo‘lsa, o‘z uslubidan voz kechishi lozim bo‘ladi va bu ayni vaqtda ulkan jasorat hamdir. To‘g‘ri qabul qilishimiz kerakiki, aynan rahbarning tajribasi o‘zgaruvchan sharoitga moslashgandagina boshqaruv kapitaliga aylanadi. Shuning uchun bugun tajriba lavozimda o‘tkazilgan yillardan ko‘ra, yangi sharoitda yangi natija yaratat olish qobiliyati bilan baholanishi kerakligini Prezidentimiz ham ko‘p marotaba ta‘kidlab kelmoqda.

Videoselektorda 17 hokim faoliyatiga baho berish bo‘yicha berilgan topshiriqning siyosiy-falsafiy ma‘nosi ham aslida shunda. Zero, davlat lavozimi o‘tmishdagi xizmatlar evaziga berilgan doimiy imtiyoz emas, balki xalq va davlat tomonidan muayyan muddatga bildirilgan ishonch mandatidir. O‘tmishdagi xizmat rahbarga hurmat keltirsa, bugungi natija uning hozirgi lavozimga munosibligini belgilaydi.

Bu yerda yana bir jihatni e‘tiborga olish

Bu ildiz vijdon, adolat, jasorat, fidoyilik, odamlarga hurmat va vatan taqdiriga daxldorlikdan oziqlanadi. Bunday fazilatlar baland minbarda aytilgan so‘zlardan ko‘ra kundalik qarorlarda, resurs taqsimotida, muammoga munosabatda va natija uchun shaxsiy javobgarlikda aks etadi.

Bejiz har bir rahbar davlatning xalq oldidagi yuzidir deb aytilmaydi. Fuqaro ko‘p hollarda davlat siyosatiga aynan o‘zi uchragan hokim, idora boshlig‘i, bankir yoki mahalla raisi faoliyati orqali baho beradi. Rahbarning adolati davlatga ishonchni mustahkamlaydi, beparvoligi esa bitta idora chegarasidan chiqib, butun tizim obro‘sig ta‘sir qiladi. Afsuski, kundalik turmushimizda ijtimoiy tarmoqlarda korruptsiya va shu kabi ishdagi nuqsanlari sababli nazorat organlari qopqoniga tushib qolayotgan rahbar xodimlarni ko‘rib, taajjublanadi kishi. Davlat ishiga bunday kayfiyat va illat prizmasi negizida yondashish, qopqonga faqatgina birgina insonning tushishi bilan cheklanib qolmasligi, balki jamiyatda uning oila a‘zolari va yaqinlariga nisbatan shakllanadigan salbiy munosabatlar

va qarashlarda ham davom etishini unutmashlik dardor.

Barchamiz guvoh bo‘lib boryapmizki, keyingi yillarda hokimlar, vazirlar, bank va tarmoq rahbarlariga katta vakolatlar berilmoqda. Moliyaviy manbalar ko‘paytirilib, huquqiy to‘siqlar qisqartirilmoqda, tashabbus ko‘rsatgan rahbarlar qo‘llab-quvvatlanmoqda, muammolarga duch kelgan hududlarga qo‘shimcha resurslar ajratilmoqda. Prezidentimizning yuksak boshqaruv mahorati va tajribasi shunda ko‘rinadiki, rahbarlardan natija talab qilinishidan oldin ishlash uchun barcha zarur shart-sharoitlarni yaratib bermoqda.

Mamlakatimiz yetakchisi barcha rahbarlarga ishonadi, qo‘llab-quvvatlaydi, zarur paytlarda himoya qiladi, kezi kelganda xato va kamchiliklarini tuzatish uchun imkoniyat beradi. Biroq natija masalasida xalq manfaatini hamma narsadan ustun qo‘yadi. Chunki Prezidentimiz ta‘biri bilan aytganda, rahbarlar uchun berilgan bugungi vakolat shaxsiy qulaylik emas, aksincha, davlatning xalq farovonligi uchun ishlatiladigan ishonchdir.

Mansablar ham turlicha, mas‘uliyat doirasi esa har xil bo‘lishi mumkin. Ammo xalq oldidagi burchda hech kimga alohida daxsizlik

sifatida talqin qilinmasligi kerak. Bu rahbarlikka qo‘yilayotgan mezon o‘zgariganing belgisidir. Endi tarjimaiy hol, ish staji va avvalgi xizmatlar qatoriga bugungi natija, aholi roziligi, tashabbus va o‘zgarish yaratish qobiliyati hal qiluvchi mezon sifatida qitmoqda.

Shu yerda rahbarlikning yana bir ma‘naviy mezon — “egalik hissi” tushunchasiga to‘xtalib o‘tsak. Bugun bu tushuncha xususiy mulkka egalikni anglatmaydi, balki hudud taqdiriga daxldorlik tuyg‘usini ifoda etadi. Agar rahbar o‘zini topshiriqning vaqtinchalik ijrochisi deb his qilsa, muddatni o‘tkazadi va hisobot beradi. O‘zini hudud taqdiri uchun mas‘ul deb bilsa, muammo hal bo‘lmaguncha tinchmaydi. Bizga shunday rahbarlar kerak.

Natijadorlik madaniyati buyruq bilan bir kunda paydo bo‘lmaydi. U kadрни tanlashdan boshlanib, unga vazifa qo‘yish, resurs ajratish, o‘qitish, rag‘batlantirish, nazorat va jamoatchilik bahosigacha bo‘lgan butun tizimda shakllanadi. Agar bir tomondan tashabbuskor rahbar talab qilinsa-yu, ikkinchi tomondan har qanday asosli tavakkalchilik jazolansa, tizim ehtiyotkor

Xalq roziligi bu yerda boshqaruv natijasining siyosiy va ma‘naviy tasdiq‘idir. Albatta, har bir qaror hammaga birdek yoqishi qiyin. Lekin odamlar rahbar muammoni bilayotganini, adolatli qaror qabul qilayotganini, va‘dasi ortidan harakat qilayotganini va natija uchun javob berishga tayyorligini his qilishi kerak. Ishonch aynan shu izchillikdan paydo bo‘ladi.

Rahbarlik tafakkuri va natijadorlik madaniyatini yangi bosqichga olib chiqish uchun nima qilmoq kerak?

Birinchidan, zamonaviy rahbarning ish tajribasi tahliliy fikrlash, o‘zi mas‘ul hudud yoki tarmoqning ichki imkoniyatlarini ko‘ra bilish, jamoani umumiy maqsad atrofida safarbar etish va vaziyatga mos qaror qabul qilish qobiliyati bilan uyg‘unlashsa, uning salohiyati yanada to‘liq namoyon bo‘ladi. Ana shunda to‘plangan tajriba yangi sharoitda yangi natijalar yaratish manbaiga aylanadi.

Ikkinchidan, rahbarlik faoliyatida ishonch va mas‘uliyat uyg‘unligi hal qiluvchi ahamiyatga ega. Berilgan vakolat va resurslar aniq ustuvor natijalarga yo‘naltirilsa, rahbarning tashabbusi ham, shaxsiy javobgarligi ham kuchayadi. Vakolat, imkoniyat va natija o‘rtasidagi bunday mutanosiblik boshqaruvning aniqligi va samaradorligini oshiradi.

Uchinchidan, rahbarlar malakasini oshirish jarayoni amaliy boshqaruv ko‘nikmalarini rivojlantirishga yanada keng yo‘naltirilsa, uning samarasini ortadi. Real iqtisodiy va ijtimoiy vaziyatlar asosida yechim topish, muqobil ssenariylar ishlash chiqish va ehtimoliy xatarlarni oldindan baholash rahbarning tahliliy salohiyatini kuchaytiradi. Bunday yondashuvda ta‘lim natijasi fikrlash va qabul qilinayotgan qarorlar sifatida namoyon bo‘ladi.

To‘rtinchidan, muvaffaqiyatli tajribani boshqa hududga mexanik ko‘chirish amaliyotidan voz kechib, uning nima uchun va qaysi sharoitda ish berganini o‘rganish kerak. Tajriba reitsept sifatida tarqatilsa, taqlid paydo bo‘ladi, fikrlash usuli sifatida o‘rganilsa, yangi yechim tug‘iladi. Shu bois, rahbarlarni rotatsiya qilishda ularning avvalgi uslubini yangi hududga moslashtirish qobiliyati, dastlabki yuz kunlik o‘rganish dasturi va mahalliy jamoa bilan ishlash rejasi alohida ahamiyat kasb etishi kerak.

Beshinchidan, gorizontal boshqaruv mexanizmlarida jamoaviy vazifa bilan shaxsiy javobgarlik o‘rtasida aniq muvozanat o‘rnatish zarur. “Mahalla yettligi”, hududiy shtab, ishchi guruh yoki idoralararo komissiyada kim yakuniy natija uchun mas‘ul ekani, qaysi to‘siqni kim bartaraf etishi va qaysi muddatda javob berishi ochiq belgilanishi, hamkorlik javobgarlikni tarqatib yuborishdan saqlab, resurs va imkoniyatlarni birlashtirishga xizmat qilishi kerak.

Oltinchidan, qat‘iy hisobdorlik bilan oqilona tashabbusni himoya qilish tizimi bir vaqtda ishlashi lozim. Qonunni buzish, resursni talon-taroj qilish yoki mas‘uliyatsizlik uchun murosasiz javobgarlik bo‘lishi tabiiy. Lekin yaxshi o‘ylanang, ochiq va halol tashabbus kutilgan natijani to‘liq bermay qolgan har bir holat ham ayb sifatida baholansa, rahbarlar yangilikdan qochadi. Tizim xato bilan suisite‘molni, oqilona tavakkal bilan beparvolikni farqlay olishi kerak. Tashabbusga qonuniy himoya berilgan joyda pastdan yechimlar ko‘payadi.

Yettinchidan, rahbarning ma‘naviy qiyofasi alohida sun‘iy ko‘rsatkichdan ko‘ra, halolligi, adolati, shaxsiy ibrati, odamlarni eshitish qobiliyati va yaratgan natijasi birligida baholanishi kerak. Rahbarning natiji ta‘sirchan bo‘lishi muhim, ammo uning so‘zi qaror va harakat bilan tasdiqlansa, ishonchga aylanadi. Ma‘naviy yetuklikni amaliyotdan ajratib qo‘yish yana bir formal hisobot yo‘nalishini paydo qilishi mumkin. Shu bois, eng haqqoniy ma‘naviy mezon rahbarga ishongan odamlar, adolatli muhit va barqaror natijadir.

Bu takliflarning barchasini birlashtiruvchi asosiy tamoyil bor: rahbarni nazorat obyekti darajasidan davlat siyosati natijasining muallifi darajasiga olib chiqish. Mualliflik hissi bor rahbar topshiriqning so‘zma-so‘z ijrosi bilan cheklanmaydi, uning maqsadini anglaydi, sharoitga mos yechim topadi va natija uchun shaxsan javob beradi.

O‘zbekistonda rahbarlik maqomi tubdan o‘zgardi. U endi ma‘muriy mavqe, tayyor resurs yoki avvalgi xizmatlar bilan mustahkamlanmaydi. Uning haqiqiy tayanchi o‘zgarish yaratish qobiliyati, xalqqa xizmat qilish madaniyati va aniq natijadadir. Endi rahbardan yana resurs so‘rashdan oldin berilgan imkoniyatning xalq hayotidagi samarasini ko‘rsatish talab etiladi.

Xalqimiz rahbarlardan katta natijalar kutmoqda. Bu kutish mamlakatning o‘shib borayotgan salohiyati va odamlarning ertangi kunga ishonchi bilan bevosita bog‘liqdir. Ushbu ishonchni oqlashda hech kim chetda turmaydi. Vazir ham, hokim ham, tarmoq rahbari ham, bankir va mahalla raisi ham xalq oldida o‘z vakolati darajasida teng mas‘uliyat va majburiyatga ega.

O‘zbekiston institutlari yangilanan ekan, ularni boshqarayotgan rahbar ham tinimsiz o‘rganishi, tajribasini qayta ko‘rib borishi, zamonaviy boshqaruv va natijadorlik madaniyatiga moslashishi shart. Davr talabiga moslashgan, xalq dardini o‘z mas‘uliyati deb bilgan va vakolati natijaga aylantira olgan rahbar taraqqiyoit tayanchiga aylanadi. Kechagi tajribasiga suyanib, bugungi o‘zgarishlardan ortda qolgan rahbar esa navbatdagi baholashda o‘z lavozimiga munosibligini natija bilan isbotlash zaruratiga duch keladi.

Chunki Yangi O‘zbekistonda rahbar uchun eng katta himoya ham, eng ishonchli mezon ham xalq hayotida yaratilgan natijadir. Natija esa rahbar tafakkurining ko‘zgusi, ma‘naviy mas‘uliyati va vatanga sadoqatining eng haqqoniy ifodasidir.

